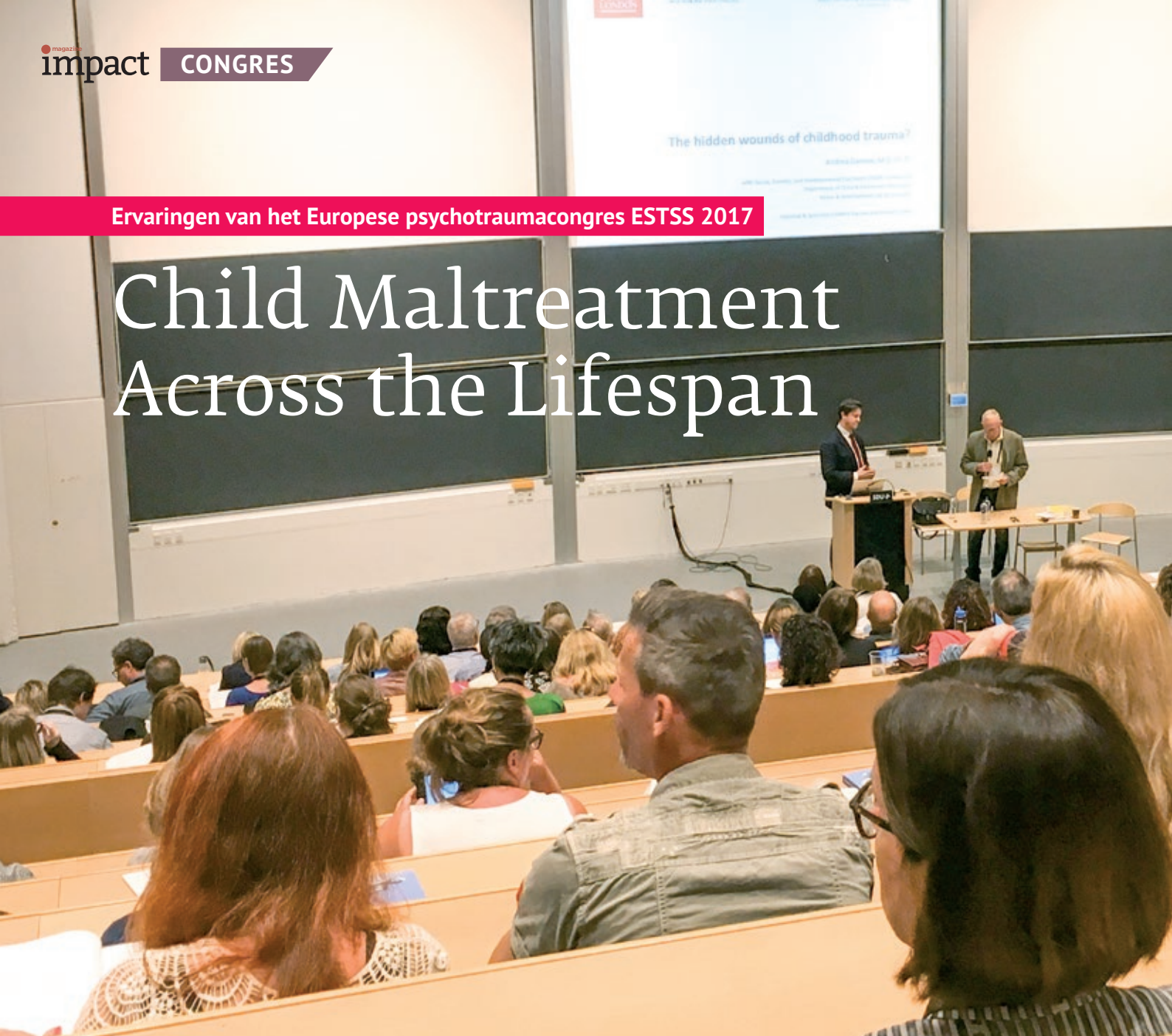

Ervaringen van het Europese psychotraumacongres ESTSS 2017

Child Maltreatment Across the Lifespan

De rurale universiteitsstad Odense, toneel van de 15e ESTSS conferentie, ademt de nalatenschap van dichter en schrijver Hans Christian Andersen. Verwijzingen in beelden, straatnamen en zelfs het welkomstcomité in het karakteristieke Radhus tijdens de congresreceptie verbloemen de trots van de stad op haar beroemdste inwoner niet. Andersen's leven, niet gespeend van tegenslagen, zorgde in zijn verhalen voor terugkerende thema's zoals angst, uitsluiting, pijn, lijden en zelfopoffering met altijd het perspectief van het kind erbij. Verhalen over de breedte, en diepte, van het menselijk bestaan, zoals ook het huidige congressthema van kindermishandeling tijdens de levensloop.

Jeugdtrauma is vergif

In haar openingskeynote nam Grete Dyb, professor aan de Universiteit van Oslo en voormalig ISTSS president, direct stelling: trauma in de kindertijd is als vergif voor de jeugdige geest. Kinderen met turbulente levenservaringen bouwen een achterstand op die nauwelijks valt

in te halen. 'Lost opportunities' noemt Dyb één van hun uitkomsten: ze presteren slechter op school, verlaten school eerder, raken minder sociaal geïntegreerd, komen slechter aan werk en raken daardoor gemarginaliseerd. Het vermogen om te werken wordt al vroeg in het leven gevormd, wat de basis- en vroege middelbare schooltijd

Congresvoorzitter Ask Elklit introduceert keynote spreker Andrea Danese

een belangrijk moment voor interventie maken. Psychische en somatische gezondheidsproblemen leiden op hun beurt ook tot grote individuele en maatschappelijke kosten. Geestelijk herstellen van trauma, zo blijkt uit het bestuderen van de jongeren die de terreurdaden op Utøya in 2011 overleefden, gaat heel langzaam en

Joanne Mouthaan

Universitair docent klinische psychologie
Universiteit Leiden, lid werkgroep Communicatie
NtVP en redactielid Impact Magazine.

Professor Grete Dyb pleit voor een geïntegreerd model van oorzaken, gevolgen en betrekkningsniveaus.

kost veel meer tijd dan aanvankelijk gedacht. Hoofdpijn, zo kwam uit deze studies, bleek 4,5 keer zo vaak aanwezig bij de overlevenden als bij hun leeftijdsgenoten. Hoe herken je de impact van trauma bij zulke 'vage' somatische klachten? Een moeilijke opgave voor hulpverleners in de eerste lijn, laat staan voor getroffenen zelf. Onderzoek en hulpverlening moeten openstaan voor de mechanismen die ten grondslag liggen aan deze uitkomsten. Trauma leidt tot epigenetische veranderingen die het gedrag tot in komende generaties kan beïnvloeden. Sociale steun, een van de grootste buffers tegen het ontwikkelen van psychische klachten na trauma, komt niet vanzelf: het vergt bepaalde vaardigheden om steun te kunnen zoeken én ontvangen. Gedachten over anderen tot last zijn, niet begrepen zullen worden, gevoelens van schaamte en schuld staan dit in de weg. Dyb concludeert dat het tijd is voor een geïntegreerd model van oorzaken, mechanismen en gevolgen op individueel, gezins- en maatschappelijk niveau.

Trauma in de kindertijd kan dezelfde lichamelijke ontstekingsreacties uitlokken als bij een fysieke wond

Verborgene wonden

Trauma in de kindertijd kan dezelfde lichamelijke ontstekingsreacties uitlokken als bij een fysieke wond,

vertelt Andrea Danese, professor aan het Kings College Londen. Het immuunsysteem kan daarbij een belangrijke route (*pathway*) vormen tussen vroege traumatische ervaringen en latere psychopathologie, bijvoorbeeld doordat de timing van de ontstekingsreactie zorgt voor veranderingen in de hersenontwikkeling. Uit de groot-schalige geboortecohortstudie DUNEDIN in Nieuw-Zeeland bleken deelnemers met mishandeling of verwaarlozing in de jeugd op hun 32e meer inflammatiemarkers, d.w.z. bloedwaarden die een ontstekingsreactie aangeven, te hebben dan leeftijdsgenoten zonder deze ervaringen. Stressgerelateerde ontstekingswaarden bleken hoger te zijn bij volwassenen met zowel jeugdtrauma als latere depressie in vergelijking met personen met alleen depressie of alleen jeugdtrauma. Recidiverende depressie komt ook tweemaal vaker voor bij personen met jeugdtrauma én inflammatie dan personen zonder jeugdtrauma. Deze resultaten zijn bijzonder van belang aangezien personen met verhoogde ontstekingswaarden ook zeer slecht reageren op behandeling voor depressie. Dit laatste geldt voor alle typen behandeling: psychotherapie, farmacotherapie en een combinatietherapie.

De erfenis van jeugdtrauma

Professor Maggie Schauer, directeur van het Center of Excellence for Psychotraumatology aan de Universiteit van Konstanz, plaatst de kennis over intergenerationale overdracht van trauma in een globaal perspectief en waarschuwt voor een pandemie van psychiatrische crisis. In gebieden als Syrië, Afghanistan, Somalië, Irak, Congo zijn het juist gewone burgers die door oorlog en terreur getroffen worden, terwijl zij tegelijkertijd ook doelwit zijn van ronselpraktijken voor meer bewapening en geweld. Deprivatie leidt tot aantrekking tot extremisme en geweld, wat de cycli van trauma en geweld verder in stand houdt. Door trauma getroffen maatschappijen hebben te kampen met een hoge prevalentie van stressgerelateerde stoornissen en waar ouders onder chronische druk staan, leidt dit tot langdurige nadelige gevolgen voor de kinderen. Ook Schauer benadrukt hoe de wisselwerking tussen externe en interne stress kan leiden tot gedragsproblemen, veranderingen in het stresssysteem, veranderd ouderschap en meer psychopathologie. Armoede, georganiseerd geweld en gezinsgeweld, emotionele verwaarlozing en mentale problemen bij ouders hangen allemaal samen met slechtere financiële, gezondheids- en sociale vooruitzichten. Voor de kinderen van vandaag – de ouders van morgen – duren de effecten van geweld, misbruik, mishandeling of verwaarlozing veel langer dan het gedrag zelf, mogelijk tot herhaald slachtofferschap of zelfs daderschap in hun latere leven.

'Childhood trauma' begint lang voordat het kind is geboren en gaat door lang nadat het kind is opgegroeid. Jeugdtrauma is nooit een individuele aangelegenheid en dat pleit voor een systeem van preventieve en curatieve interventies op het niveau van de volksgezondheid voor zowel jeugd als volwassenen en met name in de stadia vóór zwangerschap en ouderschap

Professor Maggie Schauer

De boodschap van de keynote sprekers is eenduidig: trauma in de kindertijd is nooit een op zichzelf staand incident, maar het gevolg van een disfunctionerend systeem en oorzaak van verregaande negatieve individuele, gezins- en maatschappelijke gevolgen. Award winnaars professor Andreas Maercker (Wolter de Loos Award), dr. Chérie Armour en dr. Miriam Lommen (beiden de Young Minds in Psychotraumatology Award) benadrukten allen het belang van internationale samenwerking en een globaal perspectief. In de diverse symposia kwamen juist de initiatieven, waarvan vele uit Nederland, aan bod voor preventie, vroege signalering en interventie en behandeling. Het samenhangende programma was één van de sterke punten van deze editie van de ESTSS en zorgde wederom voor een prettige internationale uitwisseling van kennis, ideeën, gedachten en opinies. Helaas maakte de afgelegen en wijd opgezette congreslocatie het dikwijls een uitdaging om op tijd de gewenste sessie te bezoeken. Iets waar een logischer overzicht van het aanzienlijke programma van de zeven keynotes en twaalf simultane symposiatracks ook aan had kunnen bijdragen. Een aandachtspunt dat de volgende editie van de ESTSS, juni 2019 te Rotterdam, moet kunnen verbeteren.

MEER INFORMATIE

Zie voor een gedetailleerd overzicht van alle lezingen: estss2017.eu